

Передплата

на «РУСЛАНА» вносити:

в Австрії:

на цілий рік . . . 20 кор.
на пів року . . . 10 кор.
на чверть року . . . 5 кор.
на місяць . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокое число по 10 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові щодня крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунщини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.

Рекламації неопечатані в вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Дбаймо про нашу молодіж, про школи і просвіту!

(Δ) До недавня ще не могли широкі верстви рускої суспільности зрозуміти великої досягlosti шкільництва, вихованя і образованя молодіжи і розповсюджуваня просвіти з підмогою школи. Коли інші народи давно зрозуміли велику вагу школи, бачили в шкільництві певні і кріпкі підвалини національного і культурного розвитку і поступу, коли інші народи зрозуміли правду сих слів: яка молодіж, такий і нарід, така єго будучина, то руский жнець, говорячи словами притчі пок Яхимовича, зірвав ся вправді з довгого сну і станув до роботи, але она не йшла так спірно, як би сего вимагала потреба. Ми засновували рускі бурси й інститути, щоби убогій молодіжи дати спромугу вступити до школи середної і перегадом осягнути також образованє у висших школах, ми заснували Руске Товариство педагогічне, щоби оно пильнувало народного вихованя і образованя, щоби своїми бурсами, інститутами, виділовою школою ім. Шевченка, женською семінарією учительською і педагогічними видавництвами пособляло культурному розвиткови руского народу. Заходами народолюбних учителів руских повстала у Львові перша руска жіноча гімназия під управою СС. Василянук, в Перемишли в дівочім інституті, в котрім вихує ся около 200 дівчат, повстав перший руский ліцей. Переглядаючи звіт Руского Товариства педагогічного, бачимо справді велику єго запопадливість, з якою оно незвичайно убогими засобами довершує великих і многоважних задач культурних і народних, переглядаючи звіт жіночої гімназии львівської, вневняємо ся про значні успіхи на новім доси Русинами неуправлюванім полі, перевегнувши звіт перемиського ліцея, бачимо і тут гарні висліди змагань тамошних народолюбців.

Одначе переглянувши все те, а кинувши оком на те, що і як робить ся у інших культурних народів а навіть у наших сусідів Поляків, приїдемо до переконаня, що той руский жнець на культурній ниві остав ще вельми далеко поза іншими, що ще багато треба єму вложити праці, що спірнійше треба взяти ся до роботи, щоби дїгнати інших на тій культурній ниві, щоби вирівнати дотеперішні занедбаня і недостачі.

Якіж тому причини, що наш руский жнець все ще остає позаду інших, що та єго работа культурна не йде так спірно, як би сего вимагала потреба? Широки верстви нашої суспільности ще не зрозуміли великої досягlosti школи, шкільного образованя і просвіти, вважають се все ще чимсь менше важним, не звертають на се такої бачности, як би було потреба, не виявляють такої дбальости для справ народного образованя з підмогою школи, якби належало, не заявляють на сї цілі такої жертволюбности, щоби відповідно великим потребам помогти ділу. У нас все від малого школяра заняте політикою і поза тим майже не бачить інших справ, які є основою народного житя і підвалиною нашого розвитку. У нас не можуть навіть осьвічені верстви зрозуміти сего, як слід, що політика буде будівлею без підвалин і не буде мати ніякої підпори певної, наकोли ми не почнемо будувати з долини, від фундаментів. Скличте у нас демонстраційне віче, — то зїдуть ся тисячі, видадуть на проїздку і прожиток два або триденний в місті кількадесят тисяч корон, наговорять багато високопарних промов, ухвалять багато шумних і різких резолюцій, а відтак розїдуть ся і се одушевленє хвилеве спалахне, як солом'яний огонь, не оставивши по собі і слїду, але візвіть тих самих людей, щоби приступили до Руского Товариства педагогічного і заплатили річно 1 корону, щоби приїхали на збори, щоби зложили ся на бурсу, інститути, школи і видавництва, то побачите сто-двіста людей, дістанете кілька сот корон, бо се видає ся мало-важним, а бодай менше важним, як всяка шумна демонстрация. Перегляньте наші часописи, що мають багато місця для обговореня всяких жизненних питань народних, то найдете в них широкі статі про політичні справи, але про справи народного образованя і вихованя, про змаганя наших педагогічних кругів і товариств та інституцій побачите хіба тоді якусь статью, коли хтось з поміж них самих написав таку статійку чи новинку і вприсив редактора до єї поміщеня. Та трафляє ся, що й надіслані статі навіть за оплатою не принимає ся, як се лучило ся дирекції рускої жіночої семінарії у Львові. Отак то дбає ся про народний поступ на полі культурнім!

В маю с. р. відбули ся на «Бесїді» збори рускої інтелігенції, з нагоди парцеляцій площі театральної, щоби подбати про закупню частини єї для Руского Товариства педагогічного і єго шкіл та інститутів і не допустити до того, щоби

школа ім. Шевченка і руска учит. семінария не опинили ся на улиці. На зборах виявило ся велике одушевленє, виголошено горячі промови про значінє школи для руского народу, відкликано ся до руского загалу, щоби прийшов з підмогою Руск. педаг. Товариству і допоміг єму закупити часть площі і забезпечити приміщенє для своїх шкіл та інститутів. Одначе вислід сєї акції поки що вельми непевний, бо тут не є понукою демонстрация, лише позитивна і реальна работа для шкільної просвіти, для розвитку Руск. педаг. Товариства. Коли йде о прославленє імени „молодого ентузіаста“, коли розходить ся о демонстрацию, котра не тільки з становища християнської, але навіть соціал демократичної етики не може найти оправданя, тоді найдуть ся люди, що зложать комітет агітаційний і почнуть збирати фонд не для пособлюваня тих інститутів, тих товариств, котрі потребують справдешної підмоги, котрі зложили наглядні докази, що служать народному образованю рускої молодежи, дбають про єї вихованє, але як раз відриває ся бачність рускої суспільности від їх діяльности, відриває ся увагу від їх роботи, розриває ся сили, щоби лише вдоволити потребі демонстрації. На ненависти не двигнув ся і не виріє ще ніякий культурний нарід, а так само не двигне ся і руский. Молодіж не вихована на основах справдешної християнської любови ближнього, не заправлена тими засадами до дійсної науки, не принесє хісна рускому народови. В Руск. пед. Товаристві, в рускій женській гімназии львівській, в дівочім інституті перемиским, в заснованім що йно Інституті Непор. Зачат. в Станиславові маємо огнища, котрі дають нам поруку справдешного християнського вихованя нашої молодежи, котре може принести рускому народови добрі плоди. Звернім отже всю бачність і дбальість на сї товариства й інститути, пособляймо їх розвиткови щедрими жертвами і подбаймо про їх забезпеченє, а тим сповнимо наш народний обовязок в хосен нашого народа.

Руска гімназия женська у Львові.

Перед нами лежить „Звіт дирекції приватної женської гімназии СС. Василянук у Львові з руским викладовим язиком, наділеної правом публичности рішенєм Є. Е. пана міністра віроісповідий і просвіти з дня 14. цвѣтня 1908 р. ч. 9010, за шкільний рік 1907/8“.

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Над державною радою зібрані були останніми днями грізні хмари, а вчорашній день був найкритичніший. Заносило ся на мале пересилене в міністерстві, що могло би за собою потягнути упадок цілого кабінету, а з тим також сеї коаліційної системи, котру повело ся міністрови-президентови впровадити в новій держ. раді і тим способом перевести полагоду австро-угорської угоди і бюджету.

Державній раді грозило що найменше передчасне відлучене а навіть розв'язане. Одначе німецькі послы з Чех, котрі головно причинили ся до загачення дневного порядку і спинили полагоду уложеної коаліційною більшістю програми праці в літній сесії надумали ся і не хотіли очевидно прийняти на себе великої одвічальности за ударемнене сеї програми праці, котра всеж таки мала широким верствам населення принести деякі користи. Підвиснене меліорацийного фонду, відшкодоване для родин резервістів покликаних на вправу і права матеріального биту найнижшої держ. служби, знесене двох останних вправ в краввій обороні, введеня частійших відпусток для військових в часі жиив, значнійший уділ хліборобских кругів в доставах для війська, — все те мало би було відрочити ся, остати неполагодженим задля язикового спору німецько-чеського, задля тривоги, яку мають німецькі послы з Чех перед урядованем чеською мовою у внутрішній службі.

Одначе міністрови-президентови повело ся в переговорах з парламентарними стороництвами довести до порозуміння і злагодити сі суперечности та уможливити ухваленя згаданих предлог. Як звичає N. fr. Presse, німецькі послы з Чех згодили ся взяти назад свої наглі внесення і тим уможливили приступити до дневного порядку, так що програма праці буде переведена. Правительство сподіває ся з підмогою кількох вечірних засідань сию програму вичерпати до 17. с. м., а відтак настали би літні ферії. Цікаво іменно се, що правительство відступило від своєї погрози, що замкне послам виплату диет на час ферій а тепер обіцює їм виплачувати диети і на час ферій.

Німецьким послам обіцяв бар. Бек полагодити іменованя судив для північних Чех відповідно їх домаганям, дальше прирік до бюджету на 1909 р. вставити по трбну квоту на заложене окружного суду в Трутнові, удержавлене північно-чеської залізниці з услівем, що відношеня національне в теперішнім складі урядників не буде змінене на шкоду Німців, дальше, що різні посади урядників в півн. Чехах будуть обсажені Німцями, що в почтовій дирекції в Празі буде утворена віцепрезидентура, котра все буде заміщувана Німцем, а в дирекції буде установлена персональна комісія, котра буде пильнувати, щоби національне відношеня іменованих урядників не змінило ся на шкоду Німців; наостанку німецька техніка в Празі одержить новий будинок.

Тим способом повело ся бар. Бекови розігнати грізні хмари, які нагромадили ся на парламентарнім овиді. Доси однак все читаємо, які то уступки вивдали для себе Німці, які знов Чехи або польске коло, а не можемо діждати ся того, щоби що небудь вивдали рускі послы, хоч читаємо нераз про наглі внесення їх і розправи над ними, хоч появляють ся нераз вістки про переговори руского клубу з правительством — але вислід якогось реального поки що за весь рік

„Звіт“ починає ся цінною історично-критичною студією проф. д-ра Е. Макарушки п. з. „Граматика Мелетія Сморичского“, що займає 55 сторін великої 16-ки.

Потім наступає властивий звіт з річної діяльности сеї першої у нас рускої дівочої гімназії. Гімназія мала доси приготовляючу і I. та II. клясу. До приготовляючої кляси вписало ся з початком шк. року 8 учениць, до I кл. 22 і 6 приватисток, до II кл. 31 публ. і 1 прив. учениця: Разом 61 публичних учениць і 7 приватисток. Серед року виступило 3 публ. і 1 приватистка.

Класифікація випала зовсім вдоволяючо: В приготовл. клясі на 8 учениць дістало 3 степені перший з відзначенем а се: Гарматівна Анна, Левицка Аліція і Туркевичівна Стефанія, а 5 перший степені: Заяцівна Оксана, Левицка Марія, Пачовска Дарія, Спожарска Іванна і Тимкевичівна Олена.

В I. клясі на 21 публичних учениць і 5 приватисток було 8 відзначаючих: Базилевичівна Ольга (прив.), Киприянівна Марія, Кмицкевичівна Стефанія, Лежогубска Дарія, Навроцка Надія, Плянчаківна Ірина (прив.), Рамачівна Юлія (прив.) і Телішевска Іванна. Всі інші дістали перший степені, а се: Алискевичівна Марія, Бахталовска Теона, Білевичівна Ольга (прив.), Ванівна Ізидора, Ванівна Пелаяга, Гіжовска Марія, Дика Ольга, Косарівна Стефанія, Лапінска Бронислава, Обрісківна Софія, Остапчуківна Анна, Пачовска Оксана, Пиліпчуківна Романа, Провчівна Марія (прив.), Селянска Марія, Содоморівна Зиновія, Хоминівна Ірина і Чабавівна Олена.

В II клясі на 29 публ. учениць і 1 прив. було 12 відзначаючих: Галькевичівна Олена, Гіятюківна Ірина, Дуткевичівна Александра, Кулачковска Александра, Лежогубска Ірина, Музиківна Панкратія (Ч. св. Вас. Вел. прив.), Парфановичівна Ольга, Песьцьоровска Ростислава, Раствецка Марія, Сидоровичівна Савина, Томовичівна Олена і Фецяківна Стефанія. Прочі крім одной, яка дістала поправку з одного предмету, одержали перший степені, а іменно: Анастасієвска Михайлина, Вокроївна Тереса, Дембінска Лукія, Долошицка Софія, Ільницька Стефанія, Козаківна Марія, Крушинська Марія, Кульматицка Лідія, Лужницька Юлія, Мацораківна Софія, Муликівна Софія, Нагірна Софія, Нарожняківна Ольга, Телішевска Ольга, Туркевичівна Марія і Шпатківна Софія.

Учениці було дочками: сьвящеників 30+2, урядників держ. 14, селян і міщан 4+1, нар. учителів 3, директорів фінанс. інституцій 2, літератів і артистів 2, 1 власнителя більшої посілости, 1 купця а 1 держ. слуги. Родичі учениць мешкали: 23 у Львові, 1 в львівській повіті 34+6 (прив.) в інших повітах Галичини, а родичі трех приватисток мешкають на Угорщині. Всі учениці признали ся до рідної мови рускої, що до віроісповіданя то дві в I клясі були рим.-кат. обряду, а всі інші греко кат. Вік учениць сягав від 10 літ (3) до 22 літ (1); 11 літних було 11, 12-літних 21×1, 13-літних 19+3, 14-літних 3+1, а одна 15-літна.

Ученицям уділювано з надробовязкових предметів науки: польської мови (58+5), співу (24), гімнастики (32), ручних робіт (29), каліграфії (17) і рисунків (16).

4 учениці побирали стипендії в загальній квоті 466 К річно.

Учительський збір в 1907/8 шк. році творили виключно кваліфіковані професорські сили. Директором був о. Спиридон Кархут, проф. акад. гімназії і радник митрополичої консисторії. Учителями обовязкових предметів: Бережницька Олена, Юліан Левицкий, о. Леонід Лужницький, др. Евстахій Макарушка, Людвик Сальо, М. Віра Ольга Слободян Ч. св. В. В., Роман Цеглинський і Йосиф Янів; надобовязкових предметів учили: проф. Ів. Бо-

берский, Марія Лесняк і Олена Прокеш. Годить ся згадати, що дирекція дбає о побільшене наукових приборів і доповняє їх після потреби кожного року. В 1907/8 р. докуплено для учительської бібліотеки 26 книжок, для молодіжи 39 руских, 15 польских і 9 німецьких книжок. В історично-географічнім габінеті прибуло 13 геогр. карт, 22 образи до поглядної науки. Для природописного габінету набуто 19 випханих птиц і дві збірки мінералів (140 okazів). Фізикальний каб. нет збільшив ся кількадесятьма приборами до науки фізики і хемії.

Дирекція гімназії докладала всіх заходів, щоби у всім поставити сию першу руску женьску гімназію на рівні з державними гімназіями. Між иншим вистарала ся о такі самі полекші для своїх учениць при їзді залізницями, які має молодіж ц. к. середних шкіл.

Наука в заведеню відбуває ся після плану держ. гімназій і на тій основі по візитації заведеня шкільним радником п. Т. Левицьким в днях 2. до 4. січня с. р. міністерство уділило гімназії права публичности.

Дня 12. мая с. р. перевів о. Юліян Федусевич, радник митроп. консисторії і шкільний, люстрацію науки релігії.

Учениці гімназії СС. Василянок виховують ся в душі релігійним і народнім, тому ся гімназія заслуговує на повне признане і загальне поперге всеї нашої суспільности.

Вступний іспит до I. кляси на шк. рік 1908/9 здало перед феріями 21 учениць, так, що разом з ученицями, що скінчили приготовну клясу, має та кляса вже до тепер 29 учениць.

Хто шукати ме за якими будь інформаціями що до сего закладу — пише нам отець директор — доси одинокого в нашім краю, найде їх від тепер лише в отсих часописях: в Руселані, Ниві, Учителю, Буковині, Народній Часописи, Основі і в Народнім Слові. До „Діла“ доки буде заявляти ворожий напрям сій інституції, котра безперечно служить культурному двигненю нашого народа, не подасть дирекція вісти і ніяких. Та нехай се не дивує нікого. Сей дневник, що вважає себе вичлючним речником і підомою житя нашого народа під кожним зглядом, подав був в щойно минувшій шк. році дві зовсім правдиві і вельми корисні для сего Інституту вістки, о то в вересні 1907 р. надіслану одним з батьків учениць статью і ще в перших днях червня 1908. надісланий директором закладу в новинках уступ пера проф. д-ра Е. Макарушки, тепер однак важив ся навіть за гроші, складані редакції з гори не прийати оголошеня зовсім не приватного, а всенародного значія, надісланого директором гімназії що до речивців вступних іспитів до I. і приготовної кляси на шк. рік 1908/9, так що родичі, що читають головно „Діло“ і вірять в него безкритично, мусіли довідати ся про те аж письмєнными запитами безпосередно в дирекції. Чи таке поборюване діла народної просьвіти, Бог знає з яких редакційних понук, може удержувати на дальше в нашій суспільности віру й нересьвідчене, що „Діло“ справді найбільший приятель народа, без найменших зглядів на личности, де ходить о добро народне, що се „Діло“ бажає як найщирійше его погвигненя під кожним зглядом?..

Наколи би „Діло“ спробувало виступити з сего приводу з яким докором проти директора, що він не буде відповідати зовсім, бо втомлений працею на сїм полі для народного добра, потребує в часі ферій мати відпочинок.

